

Ügyszám: EBF-AJBH-264/2025.

Védett tulajdonság: fogyatékos

Diszkrimináció területe: közszolgáltatás

Diszkrimináció típusa: közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Jogsértést részben megállapító határozat

Kérelem, a kérelmező álláspontja

A mozgásszervi fogyatékos, elektromos kerekesszékkal közlekedő kérelmező a vasúti közlekedési szolgáltatóval szemben terjesztett elő kérelmet. Előadta, hogy napi rendszerességgel közlekedik két megállóhely között a vasúttal, elsősorban a felsőoktatási tanulmányai miatt. Sérelmezte, hogy az utazási szándékát legalább 36 órával az utazást megelőzően be kell jelentenie a közlekedési szolgáltatónak, kifejtve, hogy a vonatok műszaki felszereltsége hiába teszi lehetővé a kerekesszékes utazást, ez a megkötés lényegében ellehetetleníti azt. Előadta, hogy a szolgáltató több alkalommal a bejelentés hiányára hivatkozva tagadta meg tőle a segítséget.

A kérelmező hat konkrét esetről számolt be. Az *első* esetben a személyvonat nem vette fel őt a megállóban, a mozdonyvezető nem szállt le, nem működtette a hidraulikus emelőt, nem is kommunikált vele. A *második* esetben is egy személyvonattal kívánt utazni, a mozdonyvezető azonban ez esetben sem szállt le, nem működtette az emelőt, így ezzel a vonattal nem tudott elutazni, a 11 perccel később induló személyvonatra azonban minden probléma nélkül fel tudott szállni. A *harmadik* esetben a vonat mozdonyvezetője a nagy utastömegre hivatkozva megtagadta a segítségnyújtást, ezért két utas emelte őt fel. A *negyedik* esetben, a kívánt időpontban induló vonat helyett a 11 perccel később induló vonatra sikerült felszállnia a mozdonyvezető segítségével. Az *ötödik* esetben a szolgáltató „esélyegyenlőségi vonalán” tett előzetes bejelentést követően utazott a vonaton, azonban a vonatról meglátta, hogy az állomáson a peronon lévő személyfelvonó nem működik, így a vonaton maradt, mivel ha leszáll, a peront nem tudta volna elhagyni. A *hatodik* esetben gyorsított személyvonattal utazott, azonban annak ellenére, hogy a szolgáltató „esélyegyenlőségi vonalán” előzetesen bejelentette az utazást, a jegyvizsgálónak nem volt tudomása arról, hogy kerekesszékes emelés várható. Az utazás azonban végül így is probléma nélkül, rendben lezajlott.

Kérelmező nyilatkozott, hogy minden fenti esetben „Kerekesszékes utazásra alkalmas kocsik emelőberendezéssel” menetrendi megjelöléssel ellátott vonat közlekedett, és nyilatkozott arról is, hogy csak az *ötödik és hatodik* esetben tett az utazásáról előzetes bejelentést a szolgáltató felé, az első négy esetben utazását nem jelentette be előre.

Az eljárás alá vont álláspontja

A szolgáltató a védekezésében előadta, hogy személyzet nélküli, úgynevezett kalauz nélküli vonat esetén a kerekesszékes közlekedő utas biztonságának és az utazás zavartalanságának fenntartása érdekében csak az előzetesen bejelentett utazási igény teljesíthető. Ebben az esetben a mozdonyvezető feladata a beépített emelőberendezés kezelése. A szolgáltató hivatkozott a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló 782/2021/EK rendeletre (a továbbiakban: Utasjogi rendelet), amely szerint a szolgáltatónak a személyzet nélküli vonatok esetén térítésmentes segítségnyújtást kell biztosítani a vonatra való felszálláskor és a vonatról való leszálláskor, ha az állomáson rendelkezésre áll képzett személyzet. A személyzet nélküli állomáson pedig a szolgáltatónak térítésmentes segítségnyújtást kell biztosítani a vonat fedélzetén, valamint a vonatra való felszálláskor és a vonatról való leszálláskor, ha a vonat képzett kísérő személyzettel rendelkezik.

A szolgáltató kiemelte, hogy az eljárásban felvetett panasz alapjául szolgáló tényállásban egyszerre teljesült a személyzet nélküli vonat, valamint személyzet nélküli állomás esete. A vonat fedélzetén vagy az állomáson lévő képzett kísérő személyzet hiányában a szolgáltatónak minden észszerű erőfeszítést meg kell tennie annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő és a csökkent mozgásképességű személyek számára biztosítsák a vasúti utazáshoz való hozzáférést. A szolgáltató hivatkozott arra, hogy

az Utasjogi rendeletben előírt bejelentési kötelezettség feltételeinek betartása esetén személyzettel el nem látott vonat esetén, valamint személyzettel el nem látott állomáson kerekesszékes utas emelését a mozdonyvezetővel biztosítja. Utalt arra is, hogy „Kerekesszékes utazásra alkalmas kocsi emelőberendezéssel” menetrendi megjelöléssel ellátott vonatok esetében is szükséges az utazási igény előre történő bejelentése, legalább 36 órával az utazás tervezett megkezdése előtt. Az Utasjogi rendelet szabályozza a segítségnyújtás feltételét, mely szerint az utas segítségnyújtás iránti igényéről legalább 24 órával annak szükségessége előtt értesítenie kell a szolgáltatót, aki 2026. június 30-ig alkalmazza azon felmentési lehetőséget, hogy az előírt 24 órás időszakot legfeljebb 36 órára meghosszabbítsa.

A szolgáltató a kérelmező által megjelölt konkrét esetekre vonatkozóan előadta, hogy az *első* és a *második* esetben a kérelmező kalauz nélkül közlekedő vonattal kívánt utazni, és a részéről nem történt az utazás biztosításához szükséges előzetes bejelentés. A *harmadik* esetben a mozdonyvezető a megnövekedett utasforgalom miatt a vezetőfülkét nem tudta elhagyni, és nem tudott a kérelmező számára segítséget nyújtani, akit erről tájékoztatott. A kérelmező másik utas segítségével felszállt a vonatra, így az utazása megvalósult, de a kérelmező az utazását előzetesen ebben az esetben sem jelentette be. A *negyedik* esetben a vonat 45 perc késéssel közlekedett, és a szerelvényében nem volt kerekesszékes emelő berendezéssel ellátott jármű, így ha nem késik a vonat, nem lett volna biztosítható az emelés. A kérelmező az utazási igényét ekkor sem jelentette be előre. Az *ötödik* esetben a kérelmező az utazási igényét előzetesen bejelentette, a beérkezett utazási igénye alapján azonban a rendelkezést kiadó munkavállaló az érintett személyzetet nem értesítette, így fordult elő, hogy nem volt tudomása az állomásnak az utazásról. Az eljárás alá vont az érintett munkavállaló ellen munkáltatói eljárást kezdeményezett. A hatodik esettel kapcsolatban az eljárás alá vont arról nyilatkozott, hogy mivel minden feltétel adott volt, gondoskodott a kérelmező célállomásra történő elszállításáról.

Az eljárás lefolytatása

A hatóság a felek nyilatkozatai, a becsatolt dokumentumok, és a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével hozta meg döntését.

A hatóság döntése és annak indokai

A kérelmező egyrészt általánosságban kifogásolta a szolgáltatónak azt a gyakorlatát, hogy az utazás megkezdése előtt legalább 36 órával be kell nyújtani a segítségnyújtás iránti igényt.

A *fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról* szóló 1998. évi XXVI. törvény (Fot.) szerint a fogyatékos személy számára biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A kifogásolt gyakorlat szerint a kérelmező számára a közszolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés csak a 36 órával korábban történő igénybejelentés esetén biztosított. Ezért a hatóság megítélése szerint a kérelmezőt a fogyatékosága miatt tényleges hátrány érte, illetve éri az ilyen védett tulajdonsággal nem rendelkező utasokhoz képest, akik előzetes bejelentés nélkül igénybe tudják venni az adott közszolgáltatást.

Az Ebktv. 7. § (2) bekezdés b) pontja szerint ugyanakkor nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az olyan feltétel, gyakorlat, amelynek tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, észszerű indoka van.

A hatóság megállapította, hogy az Utasjogi rendelet a segítségnyújtás feltételeként előírja, hogy az utas a segítségnyújtás iránti igényéről legalább 24 órával az utazás előtt értesítse a vasúti társaságot, valamint tartalmazza azt is, hogy a tagállamok 2026. június 30-ig engedélyezhetik az előírt 24 órás időtartam legfeljebb 36 órára történő meghosszabbítását. Az *országos működési engedély alapján végzett vasúti személyszállítás részletes feltételeiről* szóló 271/2009. (XII. 1.) Korm. rendelet az Utasjogi rendelettel összhangban határozza meg, hogy a segítségnyújtásra irányuló igény benyújtására nyitva álló határidő legfeljebb az utazás tervezett megkezdését megelőző 36 óra lehet.

Az ismertetett jogszabályi rendelkezésekben a jogalkotó a 36 órás előzetes bejelentési kötelezettséget a jelen ügy tárgyát képező esetkörben a megkülönböztetés észszerű, az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő indokaként állapította meg. E körben tehát a jogalkotó általánosságban és absztraktn – azaz minden a jelen ügyben is vizsgált jogviszonyt érintően – végezte el a tárgyilagos mérlegelést és jutott arra a következtetésre, hogy az említett időtartam észszerű különbségtételt jelent. A hatóság megállapította, hogy a szolgáltatónak a kérelmező által kifogásolt gyakorlata megfelelt a működésére vonatkozó jogszabályoknak, ezért a hatóság a megkülönböztetés észszerű, az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő indokaként elfogadta, hogy a szolgáltató a segítségnyújtás feltételéül a segítségnyújtás iránti igénynek az utazást 36 órával megelőzően történő bejelentését szabta.

A hatóság utalt arra is, hogy az Ebktv. szerinti közigazgatási hatósági eljárásban jogszabályok felülvizsgálatára nincs hatásköre.

Mivel a kérelmező által sérelmezett gyakorlatnak tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő – jogszabályban rögzített – észszerű indoka van, az nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ezért e tekintetben a hatóság a kérelmet elutasította.

A kérelmező által említett hat konkrét eset vonatkozásában a hatóság a következőket állapította meg.

A hat esetből öt esetben a hatóság – az esetek körülményeinek részletes elemzése alapján – azt állapította meg, hogy nem valósult meg jogsértés, vagy azért, mert a kérelmezőt a többi utashoz képest nem érte hátrány, vagy azért, mert a hatóság elfogadta, hogy a szolgáltató az adott konkrét körülményekre tekintettel (személyzet nélküli vonat, személyzet nélküli állomás / megnövekedett utasforgalom stb.) az utazás előzetes bejelentésének hiányában nem tudta a kérelmező utazását biztosítani. Ezen esetek vonatkozásában a hatóság a kérelmet elutasította.

Egy esetben, az *ötödik* esetben a hatóság megállapította a jogsértést. Ebben az esetben a kérelmező az utazását előzetesen megfelelően bejelentette a szolgáltatónak, azonban a célállomáson az előzetes bejelentés ellenére a szerelvény olyan vágányra érkezett, melynek megközelítését, illetve elhagyását biztosító lift nem működött, így a kérelmező – ezt észlve – nem szállt le a vonatról, mivel nem tudta volna a peront elhagyni. Ebben az esetben tehát nem volt biztosított számára a szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés. Megállapítható volt, hogy ezáltal a kérelmezőt – a fogyatékosága miatt – ténylegesen hátrány érte azokhoz képest, akik ezzel a védett tulajdonsággal nem rendelkeztek. A szolgáltató maga is elismerte a lift meghibásodását, és azt kimenteni nem tudta. A hatóság mindezek alapján megállapította, hogy az *ötödik* eset kapcsán a szolgáltató a kérelmezővel szemben, fogyatékoságával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg, megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azáltal, hogy nem biztosította számára az általa nyújtott szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A hatóság szankcióként eltiltotta a szolgáltatót a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsításától és figyelmeztetésben részesítette.

(2025. novemberi határozat)